

adataikat, csökkentve ezzel külön-külön a cikkek és a kötet erejét is. Igyekeztem ezt a hiányt pótolni, igyekeztem kideríteni a negyvennyolc cikk megjelenési adatait. Négy esetben nem jártam sikerrel. Az Illyés-filológiának tömérdek adóssága van, de elsőként és legsürgősebben Illyés Gyula életművének régen esedékes bibliográfiáját kellene elkészíteni.

1940-ben és 1943-ban, ugyancsak a Nyugat Könyvkiadónál jelent meg a *Magyaroknak* az első kiadásával tökéletesen megegyező második és harmadik, úgynevezett propaganda kiadása is. Minden azonos – szedéstükör, lapszám stb. –, mindössze annyi az eltérés, hogy az első kiadás két kötetben jelent meg,

a második pedig a két kötetet megkülönböztetve, de egybekötve, ám a második kötet elejére kicsit zavaróan azt nyomták, hogy harmadik kiadás. A Szépirodalmi Könyvkiadó életműsorozatában az 1976-os kétkötetes *Itt élned kell* első kötetébe került a *Magyarok*, 1994-ben pedig a szekszárdi Babits Kiadó gondozásában látott újra napvilágot.

Illyés az előszóban az alábbi sorokkal bocsátotta olvasói elé munkáját: „Legszebb jutalmam az lenne, ha a könyvet kielégítetlenül tenné le, nemcsak kielégítetlenül, de lelkifurdalással. Ha szomjat oltanék belé; ügyem az ő ügye.” Ennyivel a *Magyarok* mostani kiadója is tökéletesen elégedett lenne!

KODOLÁNYI GYULA

Üzenet Lászlóffy Csaba után

„Barbár! Földöntúli szelíd ízek után futó”

(Álom a Szent Jobbról)

Hová lettél, könnyű léptű, kedves mutatványos ember, kinek kezei mindig csordultig tele szóval, s belőlük fényes légvárakat varázsolsz? Merre jársz, barátom, ki a világot kaleidoszkópon nézed, finom fordulattal új rendbe rántva a törött szócsillámokat? Láttattál bennük varázsos Kolozsvárt, az enyémet is, melyet álmokban bejárok. S nyel-tél savanyú mosóbenzin-füstöt, fuldokoltál málló betonkocka-ketrecek között.

Ha megláttál olykor, félrevontál lelkesen, s könyvvel ajándékoztál meg engem is, te mesés bőségű magvető. Hívtál, menjek le hozzátok. Ígértem, s nem mentem. A szó s a tett bennem mélyebben ül, súlyosabban figyel, s csak akkor moccan, ha hasad a föld, hasít szerelem, halál, születés. Reméltem, hogy érted ezt. Tudod, hogy a kézzorítás átadja, amit majd elmond egyszer a vers.

Ámítás volt-e varázslatod? Nem: az egyetlen, ami való, s lényegként lebeg a zagyva karavánszeráj felett. Csupa Fellegvár, csupa Házsongárd, csupa Donáti-kert. Bűvös világod: neki nyílik a nők szíve s öle, neki ajánlják fel magzatukat s álmaikat. Élni csak ott, abban a varázslatban lehet s érdemes.